

UDC 911.3:284.1/.2(477.87)(091)

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2026-2-5>

A REFORMÁTUS EGYHÁZ TAGJAINAK SZÁMBELI VÁLTOZÁSAI A 19. SZÁZAD MÁSODIK FELÉTŐL 2022-IG TERJEDŐEN A MÁRAMAROS-UGOCSAI EGYHÁZMEGYÉBEN

Nagy Barbara Brigitta

Felsőfokú Oktatásban Részt Vevő Hallgató,

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem, Beregszász, Ukrajna

ORCID ID: 0009-0006-8914-2057

Székely Marianna Adalbertovna

Tanársegéd Földrajz és Turizmus Tanszék,

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem, Beregszász, Ukrajna

ORCID ID: 0000-0002-9955-8113

***A kutatás aktualitása:** a térség a 19. század második felétől számos politikai, társadalmi és gazdasági változáson ment keresztül, mely kihatással volt az egyháztagok számának alakulására is. Mivel napjainkban ezek a folyamatok még fokozottabb formában vannak jelen, ezért is aktuális megvizsgálni, hogy ez milyen hatással van a gyülekezetek létszámának alakulására. **A kutatás tárgya:** Máramaros-Ugozca egyházmegye (Kárpátaljai Református Egyház) tagjainak számbeli változásai a megadott időintervallumban. **A kutatás célja:** adatok és információk gyűjtése az érintett területen lévő református egyháztagok létszámáról, s azok összehasonlítása az 1850-es évektől egészen 2022-ig. **Módszerek:** a szakirodalmi áttekintést követően a rendelkezésre álló statisztikai adatokat, valamint az esperesi hivatal részéről számunkra közreadott információkat dolgoztuk fel, s ezek alapján végeztük el a különbségszámítást abszolút- és százalékos értékben, melyeket a számítógépes „QGIS” nevű térképszerkesztő program segítségével vizuálisan is szemléltettünk. **Eredmények:** az összehasonlított évszámok alatti (1880–1921, 1921–1941, 1941–1989, 1989–2013) létszámértékeket tekintve az 1940-es évekig fokozatosan növekedni látszik a tagok száma az egyházmegyében, viszont ez sok esetben lokálisan, az adott települési lebontásban nem mondható el. 1989 és 2013 között teljes körű, nagy számú a visszaesés. **Gyakorlati jelentősége:** a vizsgálat szemlélteti azt, hogy miként befolyásolták a történelmi, társadalmi és politikai események (pl. a világháborúk, a migráció) a református egyháztagok létszámát az érintett területen. **Következtetések:** az elemzés során kiderült, hogy a nevezett térségben az elmúlt másfél évszázadban végbemenő társadalmi-politikai-gazdasági változások az 1980-as évtized végéig nem voltak jelentős negatív befolyással a református egyház tagjainak számára. Az egyháztagok száma minden összevetett évszám alatti létszámértéknél növekedni látszik, kivéve 1989 és 2013 között, aminek valószínűsíthető oka a migrációra vezethető vissza. **Perspektívák a további kutatáshoz:** a Kárpátaljai Református Egyházkerület létszámának teljes körű vizsgálata a taglalt periódusban; egyéb felekezetek adatainak feldolgozása, elemzése.*

***Kulcsszavak:** reformátusok, Máramaros-Ugozca Egyházmegye, létszámértékek, Kárpátalja hovatartozása.*

ЗМІНИ КІЛЬКОСТІ ЧЛЕНІВ РЕФОРМАТСЬКОЇ ЦЕРКВИ В МАРАМАРОШ-УГОЧАНСЬКІЙ ЄПАРХІЇ ВІД ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТОЛІТТЯ ДО 2022 РОКУ

Нодь Барбара Брігітта

здобувач вищої освіти,

Закарпатський угорський університет імені Ференца Ракоці II, м. Берегове, Україна

ORCID ID: 0009-0006-8914-2057

Сейкель Маріанна Адальбертівна

асистент кафедри географії та туризму,

Закарпатський угорський університет імені Ференца Ракоці II, м. Берегове, Україна

ORCID ID: 0000-0002-9955-8113

Актуальність дослідження полягає в тому, що з другої половини XIX століття регіон зазнав численних політичних, суспільних та економічних змін, які вплинули на динаміку кількості членів церкви. Оскільки сьогодні ці процеси проявляються ще інтенсивніше, ми вважаємо актуальним дослідити, як саме вони позначаються на чисельності релігійних громад. **Об'єкт дослідження:** кількісні зміни членів Мараморош-Угочанської єпархії (Закарпатської реформатської церкви) у визначений часовий період. **Мета нашого дослідження** – зібрати дані та інформацію про кількість членів реформатської церкви на досліджуваній території та порівняти їх у часовому проміжку від 1850-х років до 2022 року. **Методи дослідження:** після опрацювання наукової літератури ми проаналізували наявні статистичні дані, а також інформацію, надану нам від єпархіального (деканського) управління. На основі цих даних ми здійснили розрахунок відмінностей в абсолютних та відсоткових показниках, які візуально представили за допомогою комп'ютерної картографічної програми QGIS. **Результати:** з огляду на показники чисельності за порівнювані періоди (1880–1921, 1921–1941, 1941–1989, 1989–2013) видно, що до 1940-х років кількість членів у єпархії поступово зростала; однак у багатьох випадках на локальному рівні, за розподілом за окремими населеними пунктами, цього не можна стверджувати. У період між 1989 і 2013 роками спостерігається загальне значне скорочення чисельності. **Практичне значення:** наше дослідження ілюструє, як історичні, соціальні та політичні події (наприклад, світові війни, міграція) впливали на чисельність членів реформатської церкви в зацікавленому регіоні. **Висновки:** під час нашого аналізу виявилось, що соціально-політичні та економічні зміни, які відбувалися в зазначеному регіоні протягом останніх півтора століття, до кінця 1980-х років не мали значного негативного впливу на членів Реформатської церкви. Кількість членів церкви, здається, зростала у всі порівнювані роки, за винятком періоду між 1989 та 2013 роками, що, ймовірно, пов'язано з міграцією. **Перспективи подальших досліджень:** повне вивчення чисельності Закарпатського реформатського церковного округу протягом обговорюваного періоду; опрацювання й аналіз даних інших конфесій.

Ключові слова: реформати, Мараморош-Угочанська єпархія, чисельність, приналежність Закарпаття.

NUMERICAL CHANGES IN THE MEMBERSHIP OF THE REFORMED CHURCH FROM THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY TO 2022 IN THE MÁRAMAROS-UGOCSA DIOCESE

Nagy Barbara Brihitta

Higher Education Student,

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian University, Berehove, Ukraine

ORCID ID: 0009-0006-8914-2057

Székely Marianna Adalbertyvna

Assistant at the Department of Geography and Tourism,

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian University, Berehove, Ukraine

ORCID ID: 0009-0006-8914-2057

Relevance of the research: since the second half of the 19th century, the region has undergone numerous political, social, and economic changes, which have also affected the number of church members. As these processes are even more pronounced today, it is therefore timely to examine how they influence the membership trends of congregations. **Subject of the research:** numerical changes in the membership of the Máramaros-UgoCSA Diocese (Reformed Church of Transcarpathia) during the specified time period. **Objective of the research:** to collect data and information on the number of Reformed Church members in the affected area and to compare these figures from the 1850s up to 2022. **Methods:** following a review of the literature, we processed the available statistical data as well as the information provided to us by the deanery office. Based on these, we calculated the differences in both absolute and percentage terms, which were also visually illustrated using the computer-based mapping software QGIS. **Results:** Considering the population figures for the compared periods (1880–1921, 1921–1941, 1941–1989, 1989–2013), the number of members in the diocese appears to increase gradually up to the 1940s; however, this trend cannot be observed in many cases at the local level, when broken down by individual settlements. Between 1989 and 2013, there is a comprehensive and significant decline. **Practical significance:** the study illustrates how historical, social, and political events (e.g., the world wars, migration) influenced the number of Reformed Church members in the affected area. **Conclusions:** The analysis revealed that the social, political, and economic changes that took place in the named region over the past one and a half centuries did not have a significant negative impact on the members of the Reformed Church until the late 1980s. The number of church members appears to have increased in every year compared, except between 1989 and 2013, which is likely attributable to migration. **Perspectives for**

a munka során, legfőképpen a budapesti Központi Statisztikai Hivatal által közreadott *Kárpátalja településeinek vallási adatai*, Szabó István *Ugocsa megye*, Botlik József és Dupka György által írt *Magyarlakta települések évezrede Kárpátalján* című kiadványok témabeli adatai szolgáltatták. Ezekon kívül a legfrissebb (2003–2022) információkat Hunyadi Attilától, Máramaros-Ugocsa egyházmegye esperesétől kaptuk meg. Ezeket az adatokat az Excel nevű számítógépes program segítségével táblázatba egyesítettük, törekedve arra, hogy Kárpátalja hovatartozásainak évszámaiból egyet-egyét kiemeljünk, s megvizsgáljuk azt, hogy volt-e hatással ez a tényező a reformátusok létszámát tekintve, és ha igen, akkor ez pozitív vagy negatív irányultságú-e? Az értékek közötti különbséget abszolút értékekben és százalékosan vizsgáltuk meg. A fő kutatási módszerek, amiket felhasználtunk, az adatgyűjtés és az irodalmi áttekintés volt, ezt követte a számítások elvégzése és azok kiértékelése, majd ezeknek az eredményeknek a vizuális, kartodiagrammal való szemléltetése a QGIS térképszerkesztő program segítségével.

Eredmények. Elsőként az 1880-as és az 1921-es évet hasonlítottuk össze (1. táblázat), tehát a Magyar Királysághoz és a csehszlovák fennhatósághoz tartozó időszakokat. Ebben az időben 29 településen volt működő református gyülekezet. Fontos figyelembe vennünk azt, hogy ezekben az években még nem beszélhetünk a Kárpátaljai Református Egyházkerületről, mint önálló egységről, ugyanis ekkor még e terület a Magyar Királyság részét képezte [4]. 1921-re már a csehszlovák fennhatóság alá tartozott a szóban forgó terület, amely értelemszerűen nemcsak a Tiszántúli Egyházkerületről – mely az 1881-es debreceni Alkotmányozó Zsinaton szerveződött, megteremtve ezzel az egyház egyetemes szervezetét [5] –, de a Magyar Református Egyházzal (MRE) is le kellett válnon. Bár a MRE megpróbálta egyesíteni e leszakított gyülekezeteket, erre igyekezte ellenére sem adott lehetőséget a csehszlovák állam [6]. Ebből kifolyólag 1923. június 18-án a Szlovéniai

és Ruszinszói Egyetemes Református Egyház elismerte a Kárpátaljai Református Egyházkerület megalakulását [7; 8; 9].

1921-ben Csehszlovákiában a demográfiai adatok alapján összesen 144 549 fő vallotta magát reformátusnak, ennek 44,96%-a Kárpátalján, 9,89%-a pedig a Máramaros-Ugocsai egyházmegye területén élő reformátusokat ölelte fel. Bár az akkori nacionalista hatalom kisebbségként tekintett a magyar ajkú reformátusokra [5; 10], mégis megfigyelhető, hogy a települések többségében (24) nőtt a reformátusok létszáma. A legnagyobb növekedés Nagyszőlős településén történt, ahol 269 fővel (38,98%-kal) lettek többen. Csökkenés összesen 4 településen mutatható ki. Ezek közül a legmagasabb a visszaesés Szőlősgyulán volt, ahol 170-nel, azaz 26,15%-kal lettek kevesebben az előző hovatartozási évhez képest a hívek. Rahó az egyetlen, ahol nincs változás a két összehasonlított év között. Ez utóbbi eset kivételes, hasonló a munkánk elkészítése folyamán nem fordult elő ismét. Elmondható, hogy 1880 és 1921 között összesen 1683 fővel (13,02%-kal) nőtt a reformátusok száma az egyházmegyében. A nevezett időszakban Akli, Aklihegy és Újakli reformátussága még egy közös gyülekezethez tartozott, amely Akli településen működött. 1995-től azonban ezek különálló gyülekezeteket alkotnak, ami a későbbiekben nehézséget okozott számunkra a számadatok összehasonlításában [11].

A következő évek, melyek összevetésre kerültek, 1921 és 1941, a csehszlovák és a magyar fennhatóság ideje. Az újra bekövetkező hatalomváltással párhuzamosan, 1939-ben a Kárpátaljai Református Egyház ismét egyesül korábbi anyaországi egyházkerületével. Egyből szembe tűnhet számunkra, hogy majdnem minden települést növekedés jellemez, melyek közül a legnagyobb Rahó térségében figyelhető meg, ahol 825-tel (5 156,25%-kal) lettek többen a reformátusok. Ez a hatalmas növekedés valószínűleg a 1921-es nem teljeskörű (esetleg pontatlan) feljegyzésnek tudható be. Csökkenés mindössze egy települést érint:

**A református egyház tagjai számának különbsége 1880–1921, 1921–1941, 1941–1989,
1989–2013 [12; 13; 1]**

Máramaros-Ugocsa Egyházmegye Települései	Év/fő		Különbség		Év/fő		Különbség		Év/fő		Különbség		Év/fő		Különbség	
	1880	1921	Számban	%-ban	1921	1941	Számban	%-ban	1941	1989	Számban	%-ban	1989	2013	Számban	%-ban
Akli	198	261	63	31,81	261	400	139	53,25	400	125	-275	-68,75	125	294	169	135,2
Aklóhegy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	155	-	-
Alonszlatina	10	53	43	430	53	377	324	611,32	377	90	-287	-76,12	90	29	-61	-67,77
Batár	55	75	20	36,36	75	140	65	86,66	140	150	10	7,14	150	135	-15	-10
Csapa	134	138	4	2,98	138	165	27	19,56	165	150	-15	-9,09	150	122	-28	-18,66
Fancsika	138	158	20	14,49	158	225	67	42,4	225	215	-10	-4,44	215	154	-61	-28,37
Feketepatak	457	488	31	6,78	488	621	133	27,25	621	900	-121	-19,48	900	325	-175	-35
Feketepataki	357	431	74	20,72	431	345	-86	-19,95	345	1100	755	218,84	1100	970	-130	-13,4
Fertőszalmás	575	495	-80	-13,91	495	582	87	17,57	582	650	68	11,68	650	696	46	7,07
Foraplány	444	519	75	16,89	519	527	8	1,54	527	570	43	8,15	570	437	-133	-23,33
Gödénváza	262	324	62	23,66	324	360	36	11,11	360	192	-168	-46,66	192	115	-77	-40,1
Huzat	481	364	-117	-24,32	364	980	616	169,23	980	250	-730	-74,48	250	180	-70	-28
Királyháza	74	326	252	340,54	326	556	230	70,55	556	149	-407	-73,2	149	121	-28	-37,58
Mátvfalva	113	2	-111	-98,23	2	132	130	6,500	132	220	88	66,66	220	157	-63	-28,63
Nagyfalád	997	1148	151	15,14	1148	1465	317	27,61	1465	1600	135	9,21	1600	1401	-199	-12,43
Nagyszőlős	620	959	269	38,98	959	1334	375	39,1	1334	1210	-124	-9,29	1210	920	-290	-23,96
Nevedenfalva	104	162	58	55,76	162	221	59	36,41	221	485	264	119,45	485	525	40	8,24
Péterfalva	385	439	54	14,03	439	486	47	10,7	486	500	14	2,88	500	580	80	16
Salánk	893	1102	209	23,4	1102	1339	237	21,5	1339	1658	319	23,82	1658	1181	-477	-28,76
Szőlősváza	650	480	-170	-26,15	480	889	409	85,2	889	1400	511	57,48	1400	1378	-22	-1,57
Técső	1493	1686	193	12,92	1686	2182	496	29,41	2182	1920	-262	-12	1920	1253	-667	-34,73
Tekeháza	337	433	96	28,48	433	471	38	8,77	471	422	-49	-10,4	422	368	-54	-12,79
Tiszabökény	257	221	-36	-14,01	221	354	133	60,18	354	500	146	41,24	500	510	10	2
Tiszakeresztúr	372	380	8	2,15	380	451	71	18,68	451	420	-31	-6,87	420	505	85	20,23
Tiszaujhely	100	124	24	24	124	218	94	75,8	218	280	62	28,44	280	263	-17	-6,07
Tiszaujlak	594	681	87	14,64	681	1073	392	57,56	1073	788	-285	-26,56	788	725	-63	-7,99
Tivadardfalva	298	330	32	10,73	330	429	99	30	429	600	171	39,86	600	689	89	14,83
Verbőc	350	493	143	40,85	493	660	167	33,87	660	930	270	40,9	930	700	-230	-24,73
Visk	2091	2320	229	10,95	2320	2816	496	21,37	2816	3200	384	13,63	3200	2587	-613	-19,15
Újaki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	102	-	-
Rahó	16	16	0	0	16	841	825	5156,25	841	-	-	-	-	30	-	-
Összesen	12925	14608	1683	13,02	14608	20639	6031	41,28	20639	20274	-365	-1,76	20274	17607	-2667	-13,15

Feketepatakat. A növekedés összesen 6117 fő, a visszaesés pedig 86 fő. Mindezt összevetve, 6031 fővel (41,28%) nőtt a reformátusok száma az egyházmegyében 1921 és 1941 között, tehát a hatalmváltás pozitív hatással volt a reformátusok számát illetően.

Munkánk során az 1941-es, a magyar fennhatóság idejéből való adatok összevetésére kerültek a Szovjetunióhoz tartozó évek adataival. A szovjet fennhatóság kezdetével a Kárpátaljai Református Egyház ismét kénytelen volt a magyarországi egyházkerületekből kiszakadva funkcionálni. Ezt az időszakot a kárpátaljai magyar reformátusság kálváriájaként is szokták emlegetni az államhatalom erőteljes egyházellenessége miatt [14].

Ahogy a fentiekben már láthattuk, a 20. század első felében a mai Kárpátalja területe többször is gazdát cserélt. Nem volt ez másként 1944 őszén sem, amikor

a szovjet csapatok megjelentek a területen [15]. Fontos megjegyezni, hogy a Szovjetunió volt az első olyan állam, mely megpróbálta kitorolni a vallást a területén élő emberek gondolkodásából. Megindultak a vallás elleni támadások: egyházi épületeket romboltak le, vagy alakították át nem vallásos célok ellátására [16]. Ehhez az eszméhez vezethető vissza annak ténye is, hogy az 1960-as években a mai Máramaros-Ugocsa egyházmegye területén több templomot is elvett a szovjet hatalom a hívektől és bezáratta azokat, mint például a péterfalvai vagy a verbőci református templomokat, melyeket csak 1989-ben kaptak vissza a gyülekezetek [6]. Az állam vallásellenes szorításában a református egyház hívei ebben az időszakban még fontosabbnak látták a hitükhöz való ragaszkodást, vállalva az azzal járó kockázatot és következményeket [17]. 1990. október 16-án az állam elismerte az egyházat, mint jogi személyt. Ezt

követően elkezdődött az egyházmegyék újra szerveződése 1991 elején [18].

A rendelkezésünkre álló szakirodalmak és források az 1944-es évtől az 1980-as évek végéig nem tartalmazzák településenként a reformátusok számbeli adatait. Ez annak tudható be, hogy ekkoriban az egyházak ezeket az adatokat titokban tartották, vagy egyenesen féltek feljegyezni a hatóság szigora miatt azokat. Ez a hiányosság tehát kutatásunk e szakaszában problémát okozott. A szovjet érából csak az 1989-es évi, a már mondhatni szabadabb idők adatait tudtuk alapul venni, melyek főként Felhősné Csiszár Saroltának, Küllős Imrének, Molnár Ambrusnak és P. Szalay Emőkének a Máramaros-Ugocsa Egyházmegyében végzett széleskörű és alapos adatgyűjtéséből származnak [13]. Az említett adatok alapján a növekedés 15 települést érint, viszont 13 településen lettek kevesebben a reformátusok a nevezett időintervallumban, ami összevetve enyhe visszaesést mutat, azaz összesen 365 fős (1,76%-os) csökkenést jelent. A legnagyobb visszaesés Huszton van ekkor, ami teljes egészében 730 fő.

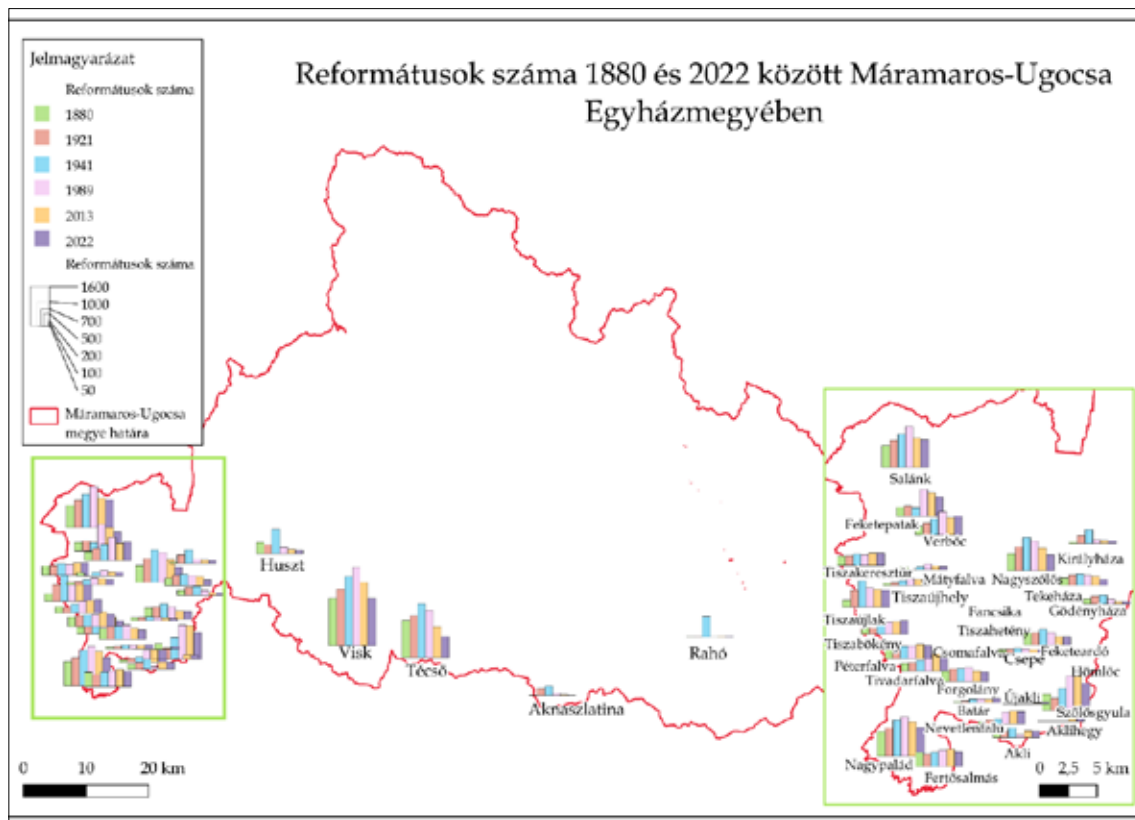
Ezután az 1989-es és a 2013-as évet vizsgáltuk meg, így összehasonlításra került a szovjet idők vége és az ekkora már 22 éve független Ukrajna időszaka. Növekedés nagyon kevés településen figyelhető meg, ez összesen 7 gyülekezetet takar, közülük a legnagyobb gyarapodás Akliban történt, annak ellenére is, hogy belőle időközben kivált Aklihegy és Újakli református közössége, önálló gyülekezetet alkotva [11]. Visszaesés összesen 21 településen történt, a vizsgált gyülekezetek majdnem kétharmadában lettek kevesebben a reformátusok 1989-hez képest, ami az általunk vizsgált időszakon belüli legmagasabb arányt mutatja a települések számának tekintetében. Mindent egybevetve 806 fővel való növekedés és 3473 fővel való csökkenés figyelhető meg 1989–2013 között, mi szerint a reformátusok száma Máramaros-Ugocsa Egyházmegyében erőteljesen, 13,15%-kal esett vissza, vagyis 2 667 fővel lettek kevesebben szűk negyed évszázad alatt. A kutatásunk során ez az első olyan időintervallum, ahol összesítve

a települések adatait, hirtelen, nagy mennyiségű csökkenés mutatkozik. Véleményünk szerint ennek oka egyrészt az időközben végbemenő politikai változásokkal magyarázható, mi szerint az országhatárok megnyitásával egy másik országba való költözés lehetősége is elérhetővé vált, továbbá a szovjet éra alatt betiltott görögkatolikus egyház helyreállításával azok a személyek, akik vegyes felekezetű házasságkötés miatt csatlakoztak a református egyházhoz, ezt követően úgy döntöttek, hogy visszatérnek eredeti vallásukhoz. Másrészt a szóban forgó egyházmegye népességét is elérték azok a demográfiai folyamatok (átalakuló családmódok, születésszám lecsökkenése), amely a tágabb környezetet is jellemezte [19].

2013-ban még 17 607 főt, 2022-ben pedig már csak 14 796 főt számlál az egyházmegye, ami nagyon erőteljes, 15,96%-os fogyatkozást jelent egy szűk 10 éves periódus alatt [1]. Ez a csökkenés a népesség elöregedésével, a természetes fogyással és a már említett, a rendszerváltást követő nagymértékű kivándorlással magyarázható, másrészt a gazdasági okoknak a következménye is, melyet napjainkra még inkább elmélyített előbb a 2014-es, majd pedig a 2022-es ukrán-orosz konfliktus miatt elinduló elvándorlás is [20; 21; 22; 23]. Ezen kívül a csökkenő tendencia feltételezhetően az etnikailag vegyes házasságokból alakuló asszimilációs folyamatoknak is betudható [24].

Végezetül készítettünk egy térképet (2. ábra), melyen a következő évek adatai lettek feltüntetve: 1880, 1921, 1941, 1989, 2013, 2022 – ezzel végig követve Kárpátalja állami hovatartozásának egy-egy évében Máramaros-Ugocsa egyházmegye református gyülekezeteinek taglétszámát, amelyen jól látható, hogy a 2022-es évben, feltehetően a fent már megnevezett okok miatt, mindegyik településen még inkább csökkenni látszik a reformátusok száma.

Kárpátalján a református egyház tagjairól elmondható, hogy javarészt magyar nemzetiségű egyének. A 2017-es becslések szerint az egyházmegye települései, ahol

2. ábra. Reformátusok száma 1880 és 2022 között Máramaros-Ugocsa Egyházmegyében [1; 12; 13; 25]

a népesség nagyobb részét ukrán nemzetiségűek töltik ki, mint Aknaszlatina, Csepe, Fancsika, Királyháza, Rahó, ott a reformátusok jóval kevesebben vannak más felekezetekhez viszonyítva, ám előfordulnak olyan települések is, ahol a reformátusok aránya nem párhuzamos a magyarokéval. Ez elmondható Feketeadó, Tekeháza és Tecső esetében is, ahol a lakosság nemzetiségi összetétele alapján többen vannak az ukránok, mégis nagyobb %-ot alkotnak a reformátusok [2].

Következtetések. A munka folyamán az alábbi főbb következtetéseket vontuk le:

- 1880 és 1921 között a reformátusok létszáma növekedett az érintett területen, tehát a nem túl együttműködő csehszlovák fennhatóság és az anyaegyháztól való elszakadás nem volt befolyással erre;
- az 1921 és 1941 közötti években figyelhető meg a legnagyobb mértékű növekedés

a reformátusok számát illetően a teljes időszak alatt, melyre a kutatásunk kiterjed, ami egyrészt párhuzamot mutat a térség magyarságának létszámnövekedésével, másrészt pedig a politikai és közigazgatási változásokkal is összefüggésbe hozható;

– a szovjet éra ateista politikája ellenére a térség reformátusságának döntő többsége megmaradt, ám némi csökkenést mutat: 1941 és 1989 közötti időben 365 fővel fogyatkozott az egyháztagok száma az egyházmegyében;

– a rendszerváltozás utáni, elsősorban gazdasági okokból kifolyó kivándorlás negatívan hatott a református gyülekezetekre, s a kutatásunk során vizsgált időszakban, az 1989–2013 közötti időszakban csökkenés mutatkozott a reformátusság számában: 2667 fővel fogyott az egyházmegye taglétszáma, amit a következő évtized történései még inkább felgyorsítottak.

Irodalom

1. Máramaros-Ugocsa Egyházmegye Esperesi Hivatalának adatai 2003–2022. (Rendelkezésre bocsátotta: Hunyadi Attila esperes, 2023).
2. Molnár J., Tátrai P., Kovály K. A kárpátaljai magyarok felekezeti megoszlása a SUMMA 2017 felmérés eredményeinek tükrében. *Acta Academiae Beregsasiensis. Geographica et Recreatio*, 2024. 2, 18–32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2023-2-2>
3. Tátrai P., Molnár J., Kovály K., Eröss Á. A kárpátaljai magyarok lélekszáma és a népesedését befolyásoló tényezők a SUMMA 2017 felmérés alapján. *Kisebbségi Szemle*, 2018. 3.3, 7–31.
4. Gulácsy L. Útközben. Tanulmányok a kárpátaljai magyarságról. Ungvár: Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség. 1998.
5. Tömösközi F. A református egyház önszerveződésének folyamata Csehszlovákiában 1918–1923 között. *Múltunk*, 2020. 68 (2), 101–136. URL: https://epa.oszk.hu/00900/00995/00064/pdf/EPA00995_multunk_2020_02_101-136.pdf
6. Szamborovszkyné Nagy I. A kárpátaljai református egyháztörténet-írás forrásbázisának sajátosságai az 1944–1991 közötti időszakra vonatkozóan. In: *Az egyháztörténet-írás története Magyarországon*. Miskolc: Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar, 2022. P. 310–320. Kar. URL: https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/1931/1/SZNI_A_karpataljai_reformatus_egyhaztortenet_iras_2022.pdf
7. Fedinec Cs. Kárpátalja kronológia: 1938. szeptember – 1941. december. *Kárpátalja 1938–1941: Magyar és ukrán történeti közelítés*. 2004. P. 217–275. URL: <https://real.mtak.hu/123075/1/karpatalja1938-41.pdf>
8. Hörszik R. A trianoni békediktátum következményei a Kárpát-medencei reformátusok életében. *Sárospataki Füzetek*. 2020. 24 (2). P. 19–30. URL: https://sarospataki.fuzetek.hu/wp-content/uploads/2021/03/SFuzetek_2020_2szam_03_HorszikE.pdf
9. Peyer-Müller F. A Kárpátaljai Református Egyház története a két világháború között – kitekintéssel a jelenre. *Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya*, Budapest. 1995.
10. Visky I. A Magyar Református Egyház az elcsatolt részekben 1920–1940. *Hitel*. 2018. 68 (2). P. 101–136. URL: https://nyemrlsz.newlights.info/images/pdf/2018/2018_HT_MagyRefEgyhazAzElcsatoltReszeken_1920-1940.pdf
11. Fodor G. Református múltunk kezesség I. Adattár kárpátaljai református gyülekezettörténeti kutatásokhoz 1523–2016. *Narancsik Imre Kutatói Műhely*, Ungvár. 2016. URL: https://www.researchgate.net/profile/FodorGusztav/publication/331823910_Reformatus_multunk_kezesseg_I_Adattar_karpataljai_reformatus_gyulekezettortenet_i_kutatasokhoz_15232016/links/5c873d0a6fdcc38175a622e/ReformatusmultunkkezessegIAdattarkarpataljaireformatusgyulekezettortenet-i-kutatasokhoz-1523-2016.pdf
12. Kepecs J., Czibulka Z. Kárpátalja településeinek vallási adatai (1880–1941). *Központi Statisztikai Hivatal*, Budapest. 2000.
13. Felhősné Csiszár S., Küllős I., Molnár A., P. Szalay E. Magyar Református Egyház Javainak Tára 1. – Kárpátaljai Református Egyház 1. – Máramaros-Ugocsa Egyházmegye. Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár, Debrecen. 1999. URL: https://library.hungaricana.hu/hu/view/MagyarReformatusEgyhazJavainakTara_01/
14. Csarnai M. A kárpátaljai magyar reformátusság kálváriája. *Kárpátalja.ma*. 2021. URL: <https://karpatalja.ma/karpatalja/tudomany/karpataljai-reformatusok-1944/>
15. Molnár D.E. Kárpátalja szovjetizálása – A megszállástól a bekebelezésig. *Kárpátalja*. 2020. URL: <https://karpataljalap.net/node/49074>
16. Dupka Gy (összeáll.). Egyházüldözés Kárpátalján, 1944–1991. Szolyvai Emlékparkbizottság – Intermix Kiadó, Szolyva. 2017. URL: <https://mek.oszk.hu/18100/18119/18119.pdf>
17. Gulácsy L. Mélységből a magasba: Bizonyágtétel az elmúlt időkről. Magánkiadás, Ungvár. 2009.
18. Botlik J., Dupka Gy. Magyarlakta települések ezredéve Kárpátalján. Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest. 1993.
19. Óri P., Spéder Zs. Folytonos átmenet: Magyarország népesedése 1920 és 2020 között. *Statisztikai Szemle*. 2020. 98 (6). P. 481–521. DOI: 10.20311/stat2020.6.hu0481
20. Tátrai P., Molnár J., Molnár D.I., Kovály K., Eröss Á., Ferenc V., Rákóczi K. A migrációs folyamatok hatása a kárpátaljai magyarok számának alakulására. *Metszetek*. 2018. 7 (1). P. 5–20. DOI: <https://doi.org/10.18392/metsz/2018/1/1>
21. Bacsó R. A kárpátaljai lakosság otthonmaradását segítő magyarországi támogatások hatása a magyarság migrációs hajlandóságának csökkentésében. *Glossa Iuridica*. 2018. 2018 (3–4). P. 271–284.
22. Lajos M. A Kárpátaljai Református Egyház helyzete. *Karpat.in.ua*. 2023. URL: <https://life.karpat.in.ua/?p=137261&lang=hu>

23. Molnár D.I. A hatalomváltások hatása Kárpátalja népességszámának alakulására. *Doktori értekezés, Debreceni Egyetem*. DEA – Debreceni Egyetem Tudományos Archívum, Debrecen. 2013. URL: <https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/60864789ee604bf0a2632c7d0dbd381e/content>

24. Molnár J. Etnikailag vegyes házasságok a kárpátaljai magyarok körében. *LIMES: A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tudományos évkönyve II.* 2015. P. 51–62.

25. Szabó I. Ugocsa megye. Hatodik Síp Alapítvány: Új Mandátum, Budapest – Beregszász. 1994.

References

1. Data of the Dean's Office of the Máramaros-Ugocsa Diocese, 2003–2022 (Provided by: Hunyadi Attila, 2023).

2. Molnár, J., Tátrai, P., & Kovály, K. (2024). The religious distribution of Transcarpathian Hungarians in the light of the results of the SUMMA 2017 survey. In *Acta Academiae Beregsasiensis: Geographica et Recreatio*, (2). <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2023-2-2> [in Hungarian].

3. Tátrai, P., Molnár, J., Kovály, K., & Erőss, Á. (2017). The population size of the Transcarpathian Hungarians and the factors influencing their demography based on the SUMMA 2017 survey [in Hungarian].

4. Gulácsy, L. (1998). *On the Way: Studies on the Hungarians of Subcarpathia*. Ungvár: Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség [in Hungarian].

5. Tömösközi, F. (2020). The process of self-organization of the Reformed Church in Czechoslovakia between 1918 and 1923. In *Múltunk*, 68 (2), 101–136. Retrieved from: https://epa.oszk.hu/00900/00995/00064/pdf/EPA00995_multunk_2020_02_101-136.pdf [in Hungarian].

6. Szamborovszkyné Nagy, I. (2022). The specificities of the source base of Transcarpathian Reformed church history writing for the period between 1944–1991. In C. Fazekas & J. Rada (Szerk.), *Az egyháztörténet-írás története Magyarországon* (pp. 310–320). Miskolc: Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar. Retrieved from: https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/1931/1/SZNI_A_karpataljai_reformatus_egyhaztortenet_iras_2022.pdf [in Hungarian].

7. Fedinec, Cs. (2004). Transcarpathian chronology: September 1938–December 1941. In C. Fedinec (Szerk.), *Kárpátalja 1938–1941: Magyar és ukrán történeti közelítés* (pp. 217–275). Budapest: Teleki László Alapítvány. Retrieved from: <https://real.mtak.hu/123075/1/karpatalja1938-41.pdf> [in Hungarian].

8. Hörsik, R. (2020). Consequences of the Treaty of Trianon on the life of Reformed communities in the Carpathian Basin. In *Sárospataki Füzetek*, 24 (2), 19–30. Retrieved from: https://sarospataki-fuzetek.hu/wp-content/uploads/2021/03/SFuzetek_2020_2szam_03_Horcsike.pdf [in Hungarian].

9. Fritz Peyer-Müller (1995). *The history of the Reformed Church of Transcarpathia between the two world wars – with an outlook on the present*. Budapest: Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya [in Hungarian].

10. Visky, I. (2018). The Hungarian Reformed Church in the annexed parts 1920–1940. In *Hitel*, 68 (2), 101–136. Retrieved from: https://nyemrlsz.newlights.info/images/pdf/2018/2018_HT_MagyRefEgyhazAzElcsatoltReszeken_1920-1940.pdf [in Hungarian].

11. Fodor, G. (2016). *Our Reformed Past is Guaranteed I. Database for Research on the History of the Reformed Churches in Transcarpathia 1523–2016*. Narancsik Imre Kutatói Műhely. Retrieved from: https://www.researchgate.net/profile/FodorGusztav/publication/331823910_Reformatus_multunk_kezesseg_I_Adattar_karpataljai_reformatus_gyulekezzettorteneti_kutatasokhoz_15232016/links/5c8e73d0a6fdcc38175a622e/Reformatus-multunk-kezesseg-I-Adattar-karpataljai-reformatusgyulekezzettoerteneti-kutatasokhoz-1523-2016.pdf [in Hungarian].

12. Kepecs, J., & Czibulka, Z. (2000). *Religious data of the settlements of Transcarpathia (1880–1941)*. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal [in Hungarian].

13. Felhősné Csiszár, S., Küllős, I., Molnár, A.P., & Szalay, E. (1999). *Repository of the Assets of the Hungarian Reformed Church – Kárpátaljai Református Egyház 1. – Máramaros-Ugocsa Egyházmegye*. Debrecen: Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár. Retrieved from: https://library.hungaricana.hu/hu/view/MagyarReformatusEgyhazJavainakTara_01/ [in Hungarian].

14. Csarnai, M. (2021, November 20). *The Calvary of the Transcarpathian Hungarian Reformed community*. Kárpátalja.ma. Retrieved from: <https://karpatalja.ma/karpatalja/tudomany/karpataljai-reformatusok-1944/> [in Hungarian].

15. Molnár, D.E. (2020). *Kárpátalja szovjetizálása – A megszállástól a bekebelezésig [Sovietization of Transcarpathia – From occupation to annexation]*. Kárpátalja. Retrieved from: <https://karpataljalap.net/node/49074> [in Hungarian].

16. Dupka, Gy. (összeáll.) (2017). *Church persecution in Transcarpathia, 1944–1991*. Szolyvai Emlékparkbizottság – Intermix Kiadó. Retrieved from: <https://mek.oszk.hu/18100/18119/18119.pdf> [in Hungarian].

17. Gulácsy, L. (2009). From Depths to Heights: Testimony of the Past Times. Magánkiadás [in Hungarian].
18. Botlik, J., & Dupka, Gy. (1993). A millennium of Hungarian-inhabited settlements in Transcarpathia. Ungvár – Budapest: Intermix Kiadó [in Hungarian].
19. Öry, P., & Spéder, Z. (2020). Continuous transition: Hungary's population between 1920 and 2020. *Statistical Review*, 98 (6), 481–521. DOI: 10.20311/stat2020.6.hu0481 [in Hungarian].
20. Tátrai, P., Molnár, J., Molnár, D.I., Kovály, K., Erőss, Á., Ferenc, V., & Rákóczi, K. (2018). The impact of migration processes on the number of Hungarians in Transcarpathia. In *Metszetek*, 7 (1), 5–20. <https://doi.org/10.18392/metsz/2018/1/1> [in Hungarian].
21. Bacsó, R. (2018). The impact of Hungarian aid programs on the willingness of Transcarpathian Hungarians to remain in their homeland. In *Glossa Iuridica*, 2018 (3–4), 271–284 [in Hungarian].
22. Lajos, M. (2023). The situation of the Transcarpathian Reformed Church. *Karpat.in.ua*. URL: <https://life.karpat.in.ua/?p=137261&lang=hu> [in Hungarian].
23. Molnár, D.I. (2013). *The impact of changes in power on the population of Transcarpathia from 1869 to the present day*. DEA – Debreceni Egyetem Tudományos Archívum. Retrieved from: <https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/60864789-ee60-4bf0-a263-2c7d0dbd381e/content> [in Hungarian].
24. Molnár, J. (2015). Ethnically mixed marriages among Transcarpathian Hungarians. In *LIMES: A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tudományos évkönyve II*, 51–62 [in Hungarian].
25. Szabó, I. (1994). *Ugocsa County*. Budapest – Beregszász: Hatodik Síp Alapítvány: Új Mandátum [in Hungarian].

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 02.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 01.05.2026